

*К. В. РОГОВ, студент II курсу
(Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ)*

МІСЦЕ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 7, с. 68–69

Серед багатьох проблем еколого-економічного регулювання якості довкілля, оцінки, обліку й аудиту його стану можна виділити такі: правове закріплення конкретних способів охорони довкілля і раціонального використання природних ресурсів; впровадження плати за забруднення довкілля; напрями впливу на виробників з метою охорони довкілля, вдосконалення механізму природокористування; якість життя тощо.

Щоб оптимізувати життєвий цикл продукції і зменшити навантаження на довкілля, промислові підприємства в розвинених країнах застосовують сучасні системи менеджменту. Одним з інструментів, який дає змогу ефективно господарювати, не завдаючи додаткової шкоди довкіллю, є екобаланс. Під терміном “екобаланс” розуміють комплексний систематичний еколого-економічний аналіз місцевості й еколого-економічну оцінку підприємств, спрямовані на стаке зниження навантаження на довкілля шляхом прийняття та практичної реалізації оперативних і стратегічних рішень.

Надзвичайно важливими елементами менеджменту довкілля є належна екологічна експертиза проєктів, комплексна оцінка можливих екологічних наслідків виконання проєктів будівництва і реконструкції господарських об'єктів, додержання в ході розробки цих проєктів встановлених правил та норм раціонального природокористування й охорони природи. Екологічній експертизі проєктів підлягають передпланова, проєктно-планувальна та проєктно-кошторисна документація на будівництво нових і реконструкцію діючих промислових об'єктів. Завдяки їй здійснюються порівняння альтернативних варіантів управлінських рішень, контроль за розробкою та вжиттям

заходів щодо усунення негативного впливу господарських об'єктів на довкілля.

В Україні, яка особливо потерпає від екологічної кризи, також робляться певні кроки в напрямі її подолання. Так, розроблено “Концепцію сталого розвитку України”, прийнято на національному рівні міжнародні стандарти: ISO 14001, 14002 (“Системи управління довкіллям. Аудит систем управління довкіллям” тощо). Горлівський концерн “Стирол” перший в Україні одержав міжнародний сертифікат (по стандарту 14000) з екологічного менеджменту.

Концерн сьогодні — лідер вітчизняної хімічної галузі. Зазначимо, що ця галузь багато років поспіль вважалася одним із найактивніших забруднювачів навколишнього середовища. Однак приклад “Стирола” спростовує цю розповсюджену думку. Ще з 1998 р. на підприємстві стали готуватися до отримання міжнародного сертифіката. І невдовзі Європейський банк реконструкції та розвитку визнав, що діяльність концерну щодо охорони довкілля відповідає європейським нормам. Для порівняння взяли стандарти, які діють у Данії — країні з найсуворішим екологічним законодавством. Так от, горлівські норми виявилися або відповідними, або й навіть жорстокішими.

Останніми роками одним із символів хімічного підприємства став... ставок із лебедями, які комфортно почуваються поруч із виробничими цехами. Але у бажанні горлівських хіміків бути на висоті в питаннях охорони природи є економічне підґрунтя. Більша частина продукції концерну експортується, а на Заході сьогодні дуже прискіпливо ставляться до того, чи дотримують виробники норм екологічного менеджменту.

Ефективним засобом поліпшення екологічної ситуації є розробка адекватних систем екоменеджменту, який охоплює планування, управління і контроль усіх видів діяльності, пов'язаних з охороною довкілля на виробництві. Щоб досягти інтеграції всіх зусиль у цьому напрямі, необхідно виконати низку вимог:

- ідентифікувати за допомогою ситуаційного аналізу ключові екологічні проблеми;
- підвищити культуру ведення виробництва (виховання екологічної свідомості у персоналу);
- сформулювати "принципи охорони довкілля" шляхом перевірки і розширення засад діяльності підприємства з використанням результатів ситуаційного підходу;
- запроєктувати інтегровану систему цілей; визначити екологічну стратегію підприємства;
- домогтися такого стану, коли екологічне мислення охопить усі функціональні сфери підприємства (від матеріального постачання і до маркетингу), визначатиме прийняття всіх рішень;
- впровадити систему екоконтролю для планування та управління еколого-орієнтованими заходами.

Цьому слугують такі інструменти, як, наприклад, екоаудит для перевірки досягнення цілей.

Умовою ефективного функціонування системи менеджменту будь-якого підприємства є наявність достовірної та своєчасної інформації про його діяльність. При цьому менеджмент, звичай-

но, прагне досягти не тільки економічних, а й екологічних, політичних та інших цілей.

Формування системи обліку, доповненого й розширеного в частині моніторингу довкілля, допоможе створити інтегровану інформаційну базу, яка повніше відбиватиме різноманітні аспекти діяльності підприємства. Перехід України на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку зумовлює доцільність доповнення його поняттям еколого-економічного обліку з аналогічним поділом для спрощення сприйняття інформації. Створення адекватної системи екологічного обліку сприятиме також формуванню дійової системи екологічного аудиту в Україні, участь у якій даватиме підприємствам більші шанси одержувати реальні прибутки при одночасних гармонійних відносинах із навколишнім середовищем.

Література

1. Куш Л. "Чисте" підприємство: знахідка для горюч... і втрата для бюджету // Голос України. — 2002. — № 34.
2. Панько Б. Проблеми еколого-економічного менеджменту довкілля // Економіка України. — 2001. — № 8.
3. Хейте К. Управління навколишнім середовищем у гірничій промисловості: суперечність чи інтеграція // Економіст. — 2000. — № 7–8.